

Список використаних джерел

- Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества / З. Бауман / Пер. с англ. – М.: Издательство «Весь Мир», 2004. – 188 с.
- Бауман З. Индивидуализированное общество / З. Бауман. – М.: Логос, 2005. – 390 с.
- Бігун Р. В. Альтруїзм та милосердя як цінності та чинники людинолюбства / Р. В. Бігун // Гілея: науковий вісник. – 2015. – Вип. 102. – С. 197–201.
- Бодрийяр Ж. Общество потребления. Его мифы и структуры / Ж. Бодрийяр. – М.: Республика, 2006. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://royallib.com/book/bodriyyar_gan/obshchestvo_potrebleniya.html
- Гоян И. Н. Милосердие как проявление достоинства личности / И. Н. Гоян, М. В. Дойчик // Социальное воспитание. – 2014. – №2. – С. 37–45.
- Жадан В. Б. К проблеме ценностей общества потребления / В. Б. Жадан // Гуманитарный часопис. – 2016. – №1. – С. 66–72.
- Зленко Н. М. Соціально-філософський аналіз теорії суспільства споживання / Н. М. Зленко // Філософія науки: традиції та інновації. – 2014. – №1. – С. 76–83.
- Ильин А. Н. Деконсолидация и деполитизация, характерные для общества потребления / А. Н. Ильин // Социологический журнал. – 2014. – №3. – С. 101–115.
- Ильин А. Н. Культура общества массового потребления: критическое осмысление: монография / А. Н. Ильин. – Омск: Изд-во ОмГПУ, 2014. – 208 с.
- Ильин А. Н. Парадоксы общества потребления / А. Н. Ильин // Вестник Московского ун-та. Серия: Социология и политология. – 2016. – №1. – С. 23–43.
- Коос С. Объясняя этическое потребительское поведение в Европе (эмпирические данные по 19 странам) / С. Коос // Экономическая социология. – 2009. – Т. 10. – №2. – С. 76–97.
- Липовецки Ж. Эра пустоты. Эссе о современном индивидуализме / Ж. Липовецки. – М.: Владимир Даль, 2001. – 336 с.
- Лукьяненко В. И. Homo consumens – человек потребляющий / В. И. Лукьяненко, М. В. Хабаров, А. В. Лукьяненко // Век глобализации. – 2009. – №2. – С. 149–159.
- Малахов В. А. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник / В. А. Малахов. – К.: Либідь, 1996. – 304 с.
- Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс / Избранные труды: Пер. с исп. / Сост., предисл. и общ. ред. А. М. Руткевича / Х. Ортега-и-Гассет. – М.: Издательство «Весь Мир» 1997. – С. 43–163.
- Стасевська О. А. Людина в пошуках ціннісних смислів у контексті культури постсучасності / О. А. Стасевська // Вісник НУ «Юридична академія України ім. Я. Мудрого». Філософія. – 2016. – №1. – С. 58–68.
- Уткин А. И. Глобализация: процесс и осмысление / А. И. Уткин. – М.: Логос, 2001. – 271 с.
- Фромм Э. Иметь или быть? / Психиоанализ и религия; Искусство любить; Иметь или быть? Пер. с англ. / Э. Фромм. – К.: Ника-Центр, 1998. – С. 189–389. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://lib.ru/PSIHO/FROMM/haveorbe2.txt_with-big-pictures.html
- Хеффнер Й. Христианское социальное учение / Й. Хеффнер. – М.: Духовная библиотека, 2001. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/bogoslov/Hoff_HrSoc/Index.php
- Il'in A. N. Dekonsolidacija i depolitizacija, harakternye dlja obshhestva potrebleniya / A. N. Il'in // Sociologicheskij zhurnal. – 2014. – №3. – С. 101–115.
- Il'in A. N. Kul'tura obshhestva massovogo potrebleniya: kriticheskoe osmyslenie: monografiya / A. N. Il'in. – Omsk: Izd-vo OmGPU, 2014. – 208 s.
- Il'in A. N. Paradoksy obshhestva potrebleniya / A. N. Il'in // Vestnik Moskovskogo un-ta. Seriya: Sociologiya i politologiya. – 2016. – №1. – С. 23–43.
- Koos S. Objasnjaja eticheskoe potrebitel'skoe povedenie v Evrope (jempiricheskie dannye po 19 stranam) / S. Koos // Ekonomicheskaja sociologija. – 2009. – Т. 10. – №2. – С. 76–97.
- Lipovecki Zh. Era pustoty. Esse o sovremennom individualizme / Zh. Lipovecki. – M.: Vladimir Dal', 2001. – 336 s.
- Luk'janenko V. I. Homo consumens – chelovek potrebljajushhij / V. I. Luk'janenko, M. V. Habarov, A. V. Luk'janenko // Vek globalizacii. – 2009. – №2. – С. 149–159.
- Malakhov V. A. Etyka: Kurs lektsiy: Navch. posibnyk / V. A. Malakhov. – K.: Lybid', 1996. – 304 s.
- Ortega-i-Gasset H. Vosstanie mass / Izbrannye trudy: Per. s isp. / Sost., predisl. i obshh. red. A. M. Rutkevicha / H. Ortega-i-Gasset. – M.: Izdatel'stvo «Ves' Mir» 1997. – С. 43–163.
- Stasevs'ka O. A. Lyudyna v poshukakh tsinnisnykh smysliv u konteksti kul'tury post-suchasnosti / O. A. Stasevs'ka // Visnyk NU «Yurydychna akademija Ukrainy im. Ya. Mudroho». Filosofiya. – 2016. – №1. – С. 58–68.
- Utkin A. I. Globalizacija: process i osmyslenie / A. I. Utkin. – M.: Logos, 2001. – 271 s.
- Fromm E. Imet' ili byt'? / Psihoanaliz i religija; Iskusstvo ljubit'; Imet' ili byt'? Per. s angl. / E. Fromm. – K.: Nika-Centr, 1998. – С. 189–389. [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: http://lib.ru/PSIHO/FROMM/haveorbe2.txt_with-big-pictures.html
- Heffner J. Hristianskoe social'noe uchenie / J. Heffner. – M.: Duhovnaja biblioteka, 2001. [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/bogoslov/Hoff_HrSoc/Index.php

Khodanych Yu. M., lecturer in philosophy, Uzhgorod National University (Ukraine, Uzhgorod), yurahodanych@gmail.com

The phenomenon of mass consumption society through the prism of the value of mercy

The article is devoted to the analysis of the phenomenon of mass consumption society in the context of the value of mercy from the point of view of socio-philosophical analysis. The reasons for the «mass» character of society have been found out, the analysis of the concept «mass consumption society» has been carried out and its characteristic features have been highlighted. The features of homo consumens and the evaluative-conceptual orientation of such kind of a person (individualism, selfishness, etc.) have been determined. The content of mercy as value taken in the context of the society of mass consumption has been outlined. Certain alternative ways of development have been considered in contrast to the mass consumption society («ethical consumption», approaches by E. Fromm, A. Ilyin) and the role of the value of mercy in it. The author voices the opinion that the value of mercy in society allows transforming a person's thinking from a self-absorbed thinking to thinking in the context of mankind (its survival and harmonious development).

Keywords: value, mercy, цінність, mass society, consumption society, homo consumens, individualism, egoism.

УДК 141.7:316.48:355

Шевченко М. М.,

кандидат філософських наук, доцент, докторант кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), smm1970@ukr.net

ПЕРЕМОГА У ВІЙНАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОЇ ЕПОХИ: НОВІ КОНТЕКСТИ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Здійснено соціально-філософський аналіз феномену перемоги, що дозволило виокремити нові контексти та інтерпретації перемоги у війнах постіндустріальної епохи. В рамках системного підходу здійснено аналіз змістовних вимірів перемоги у війнах індустріальної та постіндустріальної

epoch. В рамках феноменологічного підходу запропоновано виокремити поряд з військовим (традиційним) контекстом розуміння сутності перемоги, нові контексти – політичний та прагматичний.

Встановлено, що формула перемоги у війні – «держава Y перестала перечити інтересам держави X, оскільки держава X сильніша» – не змінилася з часів Клаузевіца. З'ясовано, що сутність перемоги полягає: у військовому контексті – в нанесенні поразки противнику і досягненні однієї із воюючих сторін політичних і воєнно-стратегічних цілей війни; у політичному контексті – в підпорядкуванні держави-супротивника цілям і завданням дипломатико-стратегічної діяльності держави-переможця; у прагматичному контексті – в досягненні державою-переможцем миру кращого ніж до війни.

Ключові слова: війна, мир, перемога, дипломатико-стратегічна діяльність держави, військова діяльність держави, трансформації у військовій сфері, постіндустріалізм.

В умовах глобальної мілітаризації та військової глобалізації спостерігається порушення принципу конвенціональності взаємодії суб'єктів міжнародних відносин, норм міжнародного гуманітарного права та права держав на ведення війни (збройного конфлікту).

Ця обставина й визначає зв'язок загальної проблеми з найбільш важливими науковими та практичними завданнями соціально-філософського дослідження проблем теоретичного визначення сутності війни, а також змістовних вимірів війн постіндустріальної епохи та трансформацій у військовій сфері, що представлені зміною форм збройного насильства та пріоритетів в досягненні перемоги.

На підставі аналізу актуальних досліджень і наукових публікацій можна дійти висновку, що зусиллями вітчизняних вчених таких, як В. Абрамов, Л. Будагянц, С. Гудков [1], М. Требін [2], О. Базалук, Р. Додонов, В. Мандрагеля [3; 4], М. Цюрупа [5] започатковано розробку питань війни і миру, природи сучасних війн та міжнародного гуманітарного права у воєнно-філософській думці України.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, формулювання цілей статті. Проте, сьогодні ще обмаль праць присвячених питанням теоретичного визначення сутності перемоги в умовах трансформацій у військовій сфері.

Саме тому метою статті є розгляд соціально-філософських аспектів теоретичного визначення сутності перемоги у війні та виокремлення нових контекстів та інтерпретацій поняття «перемога» у війнах постіндустріальної епохи.

Воєнна доктрина повинна включати в себе еталон перемоги. Це слідує із співставлення визначень «воєнна доктрина» і «перемога» в загальнодоступних воєнних енциклопедіях та словниках. Оскільки поняття «перемога» зазвичай визначають як досягнення цілей війни, або мету застосування збройних сил, а у воєнній доктрині вбачають систему поглядів на цілі та характер війни, то концепти «доктрина» і «перемога» є семантично неподільними. Воєнна доктрина не може не постулювати будь-яких цілей на випадок війни, можливе досягнення цих цілей як раз й утворюють еталон перемоги. Наявність у складі воєнної доктрини цього компоненту не залежить від волі стратега, аналітика, експерта – воно просто неминуче в силу внутрішніх смислових відносин між змістом вказаних понять [6, с. 4]. Водночас, «образ перемоги» є структурним компонентом мотиваційної готовності військовослужбовців до збройного захисту Вітчизни на особистісно-значеннєвому рівні й визначає стратегічну мету, цілі та завдання військової діяльності в контексті викликів та загроз національним інтересам.

В рамках феноменологічного підходу дослідимо природу та сутність перемоги у війні, вивчимо і здійснимо пошук чинників, які визначають динаміку воєнно-офіційного дискурсу щодо уявлень про воєнний успіх та способи його досягнення, а також побудуємо феноменологічну модель перемоги у війні.

В ідеї перемоги у війні містяться семантичні компоненти нанесення поразки противнику і досягнення однієї із воюючих сторін (державою, коаліцією, політичним рухом) політичних і воєнно-стратегічних цілей війни. Безпосереднім результатом реалізації ідеї перемоги у війні є припинення воєнних дій на умовах переможця, що має значну перевагу у військовій могутності й оформлюється відповідним міжнародно-правовим документом: актом про капітуляцію, угодою про перемир'я, мирним договором. Тобто, джерелом перемоги у війні слугує сукупність всіх матеріальних і духовних сил держави та ефективність їхнього використання, яка виражається у військовій могутності. Відповідно, формулою перемоги у війні є «держава Y перестала перечити інтересам держави X, оскільки держава X сильніша» [6, с. 11]. Є сенс зауважити, що думка про перевагу переможця в силі над переможеним противником, проходить через все давньокитайське стратегічне вчення Сунь-цзи [7], «стратегію непрямих дій» Б. Ліддел-Гарта [8], концепцію дипломатико-стратегічної діяльності Р. Арона [9], концепцію «війни як сили в дії» Х. Хофмайстера [10]. Тут важливо те, що в ідеї «перемоги» міститься семантичний компонент «переваги». Тобто, інколи можна перемогти без боротьби (ідеальний тип війни за Сунь-цзи), проте без переваги перемогти неможливо.

На підставі аналізу результатів наукових досліджень [1–11] можна констатувати, що еталон перемоги перебуває в кореляції зі стандартами розуміння воєнної небезпеки для конкретно-історичної епохи. Зазначену кореляцію можна визначити наступним чином.

Будову поняття «перемога у війні» можна зобразити як перетин двох вісь – на одній вісі розташовують уявлення про стан переможеного (уявлення про те чи він є «знищеним» і не спроможним чинити опір переможцю або він йде на поступки, керуючись тим, що це вигідніше ніж подальша боротьба), а друга вісь виражає ідею переваги в силі.

Структура ж поняття «небезпека війни» зображується у вигляді системи координат, де одна вісь відображає оцінку величини суб'єктивної загрози, яка полягає у здійсненні намірів противника, а інша – оцінка величини ситуативного ризику, пов'язаного із розвитком конфлікту.

Відповідно, історична реалізація уявлень про «перемогу» та «воєнну небезпеку» пов'язані наступним співвідношенням. Чим ближче характеристика «небезпека» до суто суб'єктивної вісі, тим більш повно «перемога» осмислюється як «знищення» противника. І навпаки, чим більше в оцінці «небезпеки» переважає величина, яка відкладається по вісі «ризик», тим скоріше «перемога» буде трактуватися як отримання від противника обмежених поступків, які не порушують його статус-кво.

Упродовж воєн багатьох поколінь перемога, як їх кінцевий результат, складалася із сукупності послідовних бойових дій різного масштабу, що були об'єднані

єдиним стратегічним задумом. Тобто, метою стратегії було порушення стійкості супротивника, результатом чого міг бути розпад армії противника, або створення умов для її розгрому в ході бойових дій.

У фізичному та матеріальному відношенні стратегічне порушення стійкості противника є результатом дій, які призводять: до порушення диспозиції супротивника, що змушує його неочікувано змінити фронт, до порушення організації та групування його військ; до розчленування сил; до створення небезпеки для системи постачання; до створення загрози комунікаціям, по яким супротивник міг би у випадку необхідності відступити і знову закріпитися на проміжному рубежі або в стратегічному тилу [8, с. 373].

В рамках системного підходу здійснимо аналіз змістовних вимірів перемоги у війнах індустріальної та постіндустріальної епох.

Попередньо зауважимо, що в класичних війнах індустріальної епохи поняття «перемога» використовувалося для позначення широкого спектру соціальних процесів і явищ у військовій сфері, які можна представити як компоненти базової формули перемоги [1; 2; 4–6; 8–11]: неодмінний розгром і повне знищення збройних сил противника; зруйнування економіки противника й повалення його політичного режиму, що практично завжди передбачало окупацію його території; припинення воєнних дій на умовах переможця, що оформлялося міжнародно-правовим документом: актом про капітуляцію, угодою про перемир'я, мирним договором.

В інших сферах протиборства основним вираженням перемоги були: дезорганізація структури державного управління і діяльності органів політичної влади держави-супротивника; розпад воєнно-політичних союзів держави-супротивника; втрата населенням та армією держави-супротивника духовної здатності до чинення опору.

Зауважимо, що в умовах глобальної мілітаризації та військової глобалізації [12] спостерігається порушення принципу конвенційності взаємодії суб'єктів міжнародних відносин, що детермінує посилення таких тенденцій розвитку тріади «наси́льство – інститути – організації» як: втрата державою монополії на насильство та приватизація насильства іншими суб'єктами міжнародних відносин (наприклад, ТНК мають власні приватні військові компанії); зміна форм війни – якщо класичні війни між державами мали (відкритий) симетричний характер, то внаслідок нелегітимності агресії згідно міжнародному праву та конфронтації із світовою спільнотою застосування збройної сили проти інших держав все більше набуває асиметричного характеру (асиметричні війни – «мала війна», «гібридна війна», «терористична війна», «заколот війна», «метавійна», «мережна війна» тощо); делегітимізація війни, що передбачає зміну парадигм інтерпретації офіційної основи асиметричних війн: а) офіційними об'єктами війни стають не держави, а явища – тероризм, екстремізм тощо. При цьому реальним об'єктом зазначених війн все таки залишається держава, а метою є повалення політичного режиму або зміна курсу держави; б) офіційними суб'єктами війни стають не збройні сили держав-супротивників, а приватні військові компанії, терористичні та екстремістські організації тощо; зміна форми перемоги – якщо попередні світові війни

закінчувались перемогою однієї коаліції над іншою, яка юридично оформлялась актами про беззаперечну капітуляцію, то внаслідок транснаціональних воєнних дій нині така форма перемоги стає неможливою; віртуалізація простору протиборства, що створює ситуацію переважання символічної реальності над дійсністю. Все це справляє значний, а інколи й визначальний вплив на процес інтерпретації перемоги у війні, ідеологічної мотивації військовослужбовців до сумлінного виконання військового обов'язку та захисту Вітчизни, що реалізовується згідно формули «знання – ставлення – мотивація».

Вітчизняні дослідники зазначають, що у збройній боротьбі майбутнього перемога може бути досягнута за умов зруйнування економічного потенціалу. За такої ситуації збройні сили супротивника будуть приречені спочатку на втрату боєздатності, й насамкінець – на самознищення. Тобто, перемога буде досягнута без окупації території супротивника шляхом проведення стратегічної повітряно-космічної наступальної операції, а також операції радіоелектронної боротьби та досягнення успіху в інформаційному протиборстві [11, с. 119–120].

Контексти перемоги у війнах постіндустріальної епохи варто визначати відповідно до системи рівнів дипломатико-стратегічної та військової діяльності держави, а саме світоглядного, процесного та організаційного з урахуванням трансформацій у військовій сфері. Під трансформаціями у військовій сфері пропонуємо розуміти: кардинальні зміни воєнно-політичної та воєнно-стратегічної обстановки на глобальному, регіональному та національному рівнях; появу нових типів війни, нових форм ведення бойових дій, нових викликів та загроз міжнародній та національній безпеці.

Тобто, зазначені трансформації мають два виміри – воєнно-політичний та суто військовий.

Як правило, у воєнно-політичному вимірі трансформації у військовій сфері детерміновані завданнями дипломатико-стратегічної діяльності суб'єктів міжнародних відносин щодо відстоювання національних інтересів на міжнародній арені. Визначення вказаних завдань здійснюється в рамках тої чи іншої парадигми міжнародних відносин. Під останніми пропонуємо розуміти концептуальні моделі постановки та вирішення єдиного взаємопов'язаного комплексу впорядкованих завдань та проблем, пов'язаних із відстоюванням національних інтересів на міжнародній арені. Парадигми міжнародних відносин в конкретно-історичних умовах жорстко регламентують як формулювання проблем міжнародних відносин, так і характер державно-управлінських рішень щодо їхнього розв'язання.

Є сенс зауважити, що дипломатико-стратегічна діяльність держав індустріальної цивілізації (за Е. Тоффлером) або природної держави (за Д. Нормом) здійснюється в рамках геополітичної парадигми міжнародних відносин. Остання передбачає нормативне застосування державою прямого військового або політичного контролю над простором, завоювання територій інших держав, пряме підкорення економічного простору держави-супротивника.

Дипломатико-стратегічна діяльність держав постіндустріальної цивілізації (за Е. Тоффлером) або

суспільств відкритого доступу (за Д. Нормом) здійснюється в рамках геоекономічної парадигми міжнародних відносин. Геоекономічна парадигма міжнародних відносин передбачає нормативне застосування державою та іншими суб'єктами міжнародних відносин, зокрема ТНК, транснаціональних форм контролю над простором, таких як економічний, комунікаційний, інформаційний, проте прямий військовий або політичний контроль над простором застосовується варіативно в залежності від завдань політичного протистояння на міжнародній арені.

У військовому вимірі трансформації у військовій сфері відбуваються в контексті зміни парадигми війни. Під парадигмою війни пропонуємо розуміти зразки військової діяльності по досягненню перемоги у «гарячих» війнах шляхом застосування засобів ведення збройної боротьби. Парадигми війни конструюються на основі поглядів на війну та стійких тенденцій збройної боротьби, які, в свою чергу детерміновані науково-технічними революціями та революціями у військовій справі. Парадигми війни є вихідними концептуальними моделями постановки та вирішення єдиного взаємопов'язаного комплексу впорядкованих стратегічних, оперативних-тактичних і тактичних завдань військової практики, воєнно-політичних проблем, пов'язаних із досягненням перемоги у війні. Тобто, парадигми війни в конкретно-історичних умовах жорстко регламентують як вибір форм і способів ведення бойових дій, так і характер військово-управлінських рішень [13].

Домінування інформаційної складової в структурі сучасної цивілізації якісно змінило уявлення про перемогу та її значення в системі військової та дипломатико-стратегічної діяльності: в системі військової діяльності формула перемоги у класичній (конвенційній) війні між державами є незмінною й включає в себе неодмінний розгром і повне знищення збройних сил супротивника, зруйнування економіки й повалення його політичного режиму, що практично завжди передбачає окупацію його території; військова перемога в неконвенційних війнах стає менш значимою, ніж її образ і «війна за ради неї», який вдається утвердити в ЗМІ і масовій свідомості. Суто «технічні» перемоги у неконвенційній війні, яка має асиметричний характер, по-старому ефективні тактично, проте вони не гарантують досягнення стратегічних, довготривалих цілей війни, які за своєю сутністю завжди є політичними і реалізуються в системі дипломатико-стратегічної діяльності держави.

Узагальнення літературних джерел з даної проблематики [1–11] дає підстави констатувати, що у соціально-філософському дискурсі намітилася тенденція виокремлення поряд із традиційним, тобто військовим контекстом розуміння сутності перемоги, нових контекстів – політичного та праксеологічного.

У військовому контексті сутність перемоги у війні полягає в нанесенні поразки противнику і досягнення однією із воюючих сторін (державою, коаліцією, політичним рухом) політичних і воєнно-стратегічних цілей війни. Безпосереднім результатом перемоги є припинення воєнних дій на умовах переможця, що оформлюється міжнародно-правовим документом: актом про капітуляцію, угодою про перемир'я, мирним договором. Джерелом перемоги у війні слугує сукупність всіх матеріальних і духовних сил держави та

ефективність їхнього використання, яка виражається у військовій могутності.

У політичному контексті сутність перемоги у війні полягає в підпорядкуванні держави-супротивника цілям і завданням дипломатико-стратегічної діяльності держави-переможця. Безпосереднім результатом перемоги є зміна курсу держави-жертви в інтересах національної безпеки держави-переможця.

У праксеологічному контексті перемога у війні є досягнення державою-переможцем миру кращого ніж до війни. Зокрема, на думку Сунь-цзи, метою війни є власне не перемога, а вигода. Тобто, перемога є лише засобом для отримання вигоди. Водночас, вигода є не лише метою війни, а й засобом її ведення – заманювання, примушення противника до тих чи інших дій, які є бажаними для активної сторони конфліктної взаємодії. Сунь-цзи зазначав, що вигідніше всього заволодіти країною супротивника, не розорюючи її, краще підпорядкувати собі армію противника, а ніж знищити її, а отримавши можливість розпоряджатися живою силою, відкривається доступ до її матеріальних ресурсів [7, с. 12–13]. Вище викладене дозволяє констатувати, що ідея Сунь-цзи щодо вигоди у війні є висхідною ідеєю рефлексивного управління діями противника. Ця ідея в подальшому набула свого розвитку в працях Б. Ліддела-Гарта [8] та Р. Арона [9].

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

1. Встановлено, що формула перемоги у війні – «держава Y перестала перечити інтересам держави X, оскільки держава X сильніша» – не змінилася з часів Клаузевіца.

2. Встановлено, що чинниками, які визначають динаміку воєнно-офіційного дискурсу щодо уявлень про воєнний успіх та способи його досягнення є дипломатико-стратегічна та військова діяльність, інститут війни, трансформації у військовій сфері. Тобто, поряд із традиційним військовим контекстом інтерпретації поняття «перемога» у війні варто розглядати політичний та праксеологічний контексти, що дозволить сформувати панорамне бачення проблем дипломатико-стратегічної та військової діяльності в умовах трансформацій у військовій сфері.

3. Феноменологічну модель перемоги у війні пропонуємо представити як трьохшарову модель, що дозволяє з'ясувати сутність перемоги у військовому, політичному та праксеологічному контекстах. Сутність перемоги у війні полягає: у військовому контексті – в нанесенні поразки противнику і досягненні однією із воюючих сторін політичних і воєнно-стратегічних цілей війни; у політичному контексті – в підпорядкуванні держави-супротивника цілям і завданням дипломатико-стратегічної діяльності держави-переможця; у праксеологічному контексті – в досягненні державою-переможцем миру кращого ніж до війни.

4. Доведено, що перемога у війнах постіндустріальної епохи в реальному просторі стає менш значимою, ніж її образ у віртуальному просторі, який вдається утвердити засобами пропаганди у масовій свідомості.

Перспективним напрямом подальших досліджень вбачаються у соціально-філософському дослідженні сучасних тенденцій розвитку триади «збройне насильство – інститут війни – воєнна організація держави».

Список використаних джерел

1. Філософія і концептуальні засади наукового вивчення війни: монографія / [В. І. Абрамов, Л. М. Будагянц, С. О. Гудков та ін.]. – К.: НАОУ, 2007. – 236 с.
2. Требін М. П. Армія та суспільство: соціально-філософський аналіз взаємодії в умовах трансформації: монографія / М. П. Требін. – Х.: Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2004. – 404 с.
3. Гібридна війна: in verbo et in praxi: монографія / Донецький національний університет імені Василя Стуса / під заг. ред. проф. Р. О. Додонова. – Вінниця: ТОВ «НіланЛТД», 2017. – 412 с.
4. Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз: монографія / В. А. Мандрагеля. – К.: Видавничий СУ, 2003. – 570 с.
5. Цюрупа М. В. Военные теоретик Европы о войне, мире и национальной безопасности: монография / М. В. Цюрупа. – К.: КВГИ, 1996. – 248 с.
6. Цымбурский В. Л. Военная доктрина СССР и России: осмысление понятий «угрозы» и «победы» во второй половине XX века / В. Л. Цымбурский. – М.: РНФ, 1994. – 112 с.
7. Сунь-цзы. Искусство стратегии / Сунь-цзы; пер. с китай., предисл. и коммент. Н. И. Конрада. – М.: Изд-во Эксмо; СПб.: Миград, 2006. – 528 с.
8. Лиддел-Гарт Б. Стратегия непрямых действий (Энциклопедия военного искусства) / Б. Лиддел-Гарт; сост. С. Переслегин, Р. Исмаилов. – М.: ООО «Издательство АСТ»; СПб.: Terra Fantastika, 1999. – 656 с.
9. Арон Р. Мир і війна між націями / Р. Арон; пер. з фр. – К.: МП «Юніверс», 2000. – 688 с.
10. Хофмайстер Х. Воля к войне, или Бессилие политики. Философско-политический трактат / Х. Хофмайстер; пер. с нем. и послесл. О. А. Коваль. – СПб.: ИЦ «Гуманитарная Академия», 2006. – 288 с.
11. Локальні війни та збройні конфлікти другої половини XX століття: історико-філософський аспект: монографія / [О. І. Гуржій, С. П. Мосов, В. Д. Макаров та ін.]. – К.: Т-во «Знання», 2006. – 356 с.
12. Шевченко М. М. Історичні форми військової глобалізації та сучасна модель оборонних відносин / М. М. Шевченко // Воєнна історія. – 2008. – №4. – С.97–104.
13. Шевченко М. М. Парадигми війни / М. М. Шевченко // Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України; наук.-ред. колегія: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К.: НАДУ, 2011. Т.1: Теорія державного управління / наук.-ред. колегія: В. М. Князев (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. – 2011. – С.426–427.

References

1. Filosofiya i kontseptual'ni zasady naukovoho vyvchennya viyny: monohrafiya / [V. I. Abramov, L. M. Budah'yants, S. O. Hudkov ta in.]. – K.: NAOU, 2007. – 236 s.
2. Trebin M. P. Armiya ta suspil'stvo: sotsial'no-filosofs'kyi analiz vzayemodiyi v umovakh transformatsiyi: monohrafiya / M. P. Trebin. – Kharkiv: Vydavnychyy Dim «INZHEK», 2004. – 404 s.
3. Hibrydna viyna: in verbo et in praxi: monohrafiya / Donets'kyi natsional'nyy universytet imeni Vasylya Stusa / pid. zah. red. prof. R. O. Dodonova. – Vinnytsya: TOV «NilanLTD», 2017. – 412 s.
4. Mandrahelya V. A. Prychyny ta kharakter voyen (zbroynykh konfliktiv): filosofs'ko-sotsiolohichnyy analiz: monohrafiya / V. A. Mandrahelya. – K.: Vydavnychyy YEU, 2003. – 570 s.
5. Tsyurupa M. V. Voyennyye teoretiki Yevropy o voyne, mire i natsional'noy bezopasnosti: monografiya / M. V. Tsyurupa. – K.: KVGII, 1996. – 248 s.
6. Tsyumburskiy V. L. Voyennaya doktrina SSSR i Rossii: osmysleniye ponyatiy «ugrozy» i «pobedy» vo vtoroy polovine XX veka / V. L. Tsyumburskiy. – M.: RNF, 1994. – 112 s.
7. Sun'-tszy. Iskustvo strategii / Sun'-tszy; per. s kitays, predisl. i komentar. N. I. Konrada. – M.: Izd-vo Eksmo; SPb.: Migrant, 2006. – 528 s.
8. Liddel-Gart B. Strategiya nepriamykh deystviy (Entsiklopediya voyennogo iskustva) / B. Liddel-Gart; sost. S. Pereslegin, R. Ismaylov. – M.: OOO «Izdatel'stvo AST»; SPb.: Terra Fantastika, 1999. – 656 s.
9. Aron R. Myr i viyna mizh natsiyamy / R. Aron; per. z fr. – K.: MP «Yuniverts», 2000. – 688 s.

10. Khofmayster Kh. Volya k voyne, ili Bessiliye politiki. Filosofsko-politicheskiy traktat / Kh. Khofmayster; per. s nem.i poslesl. O. A. Koval'. – SPb.: ITS «Gumanitarnaya Akademiya», 2006. – 288 s.
11. Lokal'ni viyny ta zbroyni konflikty druhoyi polovyny XX stolittya: istoryko-filosofs'kyi aspekt: monohrafiya / [O. I. Hurzhii, S. P. Mosov, V. D. Makarov ta in.]. – K.: T-vo «Znannya», 2006. – 356 s.
12. Shevchenko M. M. Istorychni formy viys'kovoyi hlobalizatsiyi ta suchasna model' oboronnykh vidnosyn / M. M. Shevchenko // Voyenna istoriya. 2008. – №4. – S.97–104.
13. Shevchenko M. M. Paradyhmy viyny / M. M. Shevchenko // Entsiklopediya derzhavnoho upravlinnya: u 8 t. / Nats. akad. derzh. upr. pry Prezidentovi Ukrainy; nauk.-red. kolehiya: Yu. V. Kovbasyuk (holova) ta in. – K.: NADU, 2011. T.1: Teoriya derzhavnoho upravlinnya / nauk.-red. kolehiya: V. M. Knyazev (spivholova), I. V. Rozputenko (spivholova) ta in. – 2011. – S.426–427.

Shevchenko M. M., Candidate of Philosophical Sciences (Ph. D.), Docent, Doctoral Candidate, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), smm1970@ukr.net

Victory in the wars of postindustrial epoch: new contexts and interpretations

The article deals with the social-philosophical analysis of the phenomenon of victory, which made it possible to distinguish between new contexts and interpretations of victory in the wars of the post-industrial epoch. Within the framework of the system approach an analysis of the meaningful dimensions of victory in the wars of the industrial and post-industrial epochs was carried out. Within the framework of the phenomenological approach, it is proposed to distinguish, along with the military (traditional) context, the understanding of the essence of victory, new contexts – political and praxeological.

It is established that the formula of victory in the war – «the state Y has ceased to deny the interests of state X, since the state X is stronger» – has not changed since Clausewitz. It is revealed that the essence of the victory is: in the military context – in defeating the enemy and achieving one of the belligerents of the political and military-strategic objectives of the war; in the political context – in the subordination of the enemy state to the goals and objectives of diplomatic-strategic activities of the winning state; in the praxeological context – in achieving the state-winner of peace better than before the war.

Keywords: war, peace, victory, diplomatic-strategic activities of the state, military activities of the state, transformations in the military sphere, post-industrialism.

УДК 141.319.8:316.46:323.2

Дандекар Д. Д.,
аспірант кафедри філософської антропології,
Національний педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ),
dharmeshdandekar@yahoo.com

Політичне лідерство в соціальному бутті людини: конструктивність і деструктивність

Проводиться аналіз ключових понять проблеми політичного лідерства в його конструктивних і деструктивних вимірах. З методологічних позицій метаантропології автор визначає поняття «лідерство», «політичне лідерство», «буття людини», «конструктивні виміри політичного лідерства», «деструктивні виміри політичного лідерства» і показує логіку їх взаємодії.

Ключові слова: лідерство, політичне лідерство, буття людини, соціальне буття людини, конструктивні виміри політичного лідерства, деструктивні виміри політичного лідерства, метаантропологія.

В сучасному світі проблема політичного лідерства стає все більш значущою, враховуючи наростання глобальних конфліктів і поглиблення процесів конфронтації між різними країнами і цивілізаційними світами, а також необхідність консолідації як на рівні окремих країн, так і людства в цілому. Зрозуміло, що і конфронтація, і консолідація в значній мірі обумовлені особистостями лідерів тих чи інших спільнот. З